

Corona, middelengebruik en het nieuwe uitgaan

Informatie voor preventieprofessionals

Inleiding

“Niet met de handjes in de lucht maar met de billen op de bank” en “Uitgaan bestaat niet meer”. Dit zijn enkele quotes uit nieuwsberichten die in 2020 in de media verschenen zijn. Sinds eind februari 2020 heeft Nederland te maken met het coronavirus (ook SARS-CoV-2 virus genoemd) en COVID-19, de ziekte die door het virus veroorzaakt wordt. Sinds maart 2020 zijn er landelijke maatregelen ingevoerd om besmettingen tegen te gaan. Deze maatregelen hebben het uitgaansleven op z'n kop gezet. Er zijn weinig tot geen mogelijkheden meer om buiten de deur vertier te vinden: festivals en evenementen zijn afgelast, cafés en clubs zijn gesloten.

Een relatief groot deel van het middelengebruik in Nederland vindt plaats in de uitgaanssetting. Nu het uitgaansleven zo veranderd is, brengt dit nieuwe vragen en uitdagingen over middelengebruik met zich mee. Wat zijn de effecten op het middelengebruik? Zijn er extra of andere risico's voor gebruikers van middelen? Hoe gaat de toekomst van het uitgaan eruit zien? Deze factsheet heeft als doel om preventieprofessionals en mensen die werken in de evenementen en horecabranche te informeren over de veranderende risico's van middelengebruik tijdens de coronaperiode. Daarnaast geven we tips en denken we alvast na over uitgaan in de tijd ná corona.

Maatregelen die invloed hebben op het uitgaansleven

Sinds maart 2020 zijn er landelijke en lokale maatregelen ingevoerd om de verspreiding van het coronavirus terug te dringen. Welke maatregelen precies gelden varieert per periode. Door de maatregelen is het uitgaansleven beperkt en veranderd. Deze maatregelen omvatten onder andere een verplichte fysieke afstand (1,5 meter) tot anderen, een mondkapjesplicht, een maximum aantal personen op bijeenkomsten en een groepsverbod op straat. In de periode maart-mei 2020 en vanaf half oktober 2020 werden cafés, clubs, discotheken, restaurants en seksclubs gesloten en in de periodes tussen de lockdowns mocht de horeca maar beperkt gasten ontvangen. Evenementen en festivals bleven in 2020 (grotendeels) stilliggen. Vanaf januari 2021 is er een avondklok van kracht, wat het verboden maakt om tussen 21.00 en 4.30 uur zonder geldige reden op straat te zijn. Deze maatregel is voornamelijk ingesteld om samenscholingen te voorkomen. Ten slotte zijn er beperkingen aan de verkooptijden van alcohol en cannabis gesteld en mag er na 20.00 's avonds niet op straat worden gedronken^[1-2].

Het nieuwe uitgaan: definitie

De sfeer van een kroeg, club of festival is lastig te vertalen naar een woonkamer. Toch zijn veel creatieve (online) initiatieven ontstaan als alternatieve vrijetijdsbesteding. Het 'nieuwe uitgaan' is een direct gevolg van de gedwongen sluiting van de uitgaansgelegenheden en is een fenomeen dat sinds maart 2020 plaatsvindt. Het omvat zowel alternatieve vormen van uitgaan waarbij rekening wordt gehouden met de coronamaatregelen, als uitgaansvormen waarbij de coronamaatregelen bewust of onbewust overtreden worden. Vooral het sociale element, al dan niet samen met drank en muziek, is van belang. Het 'nieuwe uitgaan' vindt daarnaast ook lang niet altijd buitenshuis plaats, wat de term *uitgaan* wél doet vermoeden.

Voorbeelden van het 'nieuwe uitgaan' zijn:

- Online borrels, pubquizen of virtuele raves
- Online alcoholische proeverijen
- (Illegale) huisfeestjes, hotelkamerzitjes of 'autofeestjes'
- Illegale rave-parties en dancefeesten in de buitenlucht of loodsen
- Zit- of wandelconcerten
- 'Vakjes' festivals (waar mensen binnen een vak moeten blijven)
- Socials in de openbare ruimte zoals het park, bankjes of op straat

1 Veranderende en nieuwe risico's voor gebruikers

De coronamaatregelen en de nieuwe uitgaansvormen zorgen ervoor dat de risico's rond middelengebruik veranderen. Dat komt door veranderde gebruikspatronen (zie kader 1), maar ook door de veranderde setting van gebruik: gebruik in de thuisomgeving brengt andere risico's met zich mee dan gebruik in de uitgaanssetting. Een voorbeeld is het gebruik van XTC, dat een risico geeft op oververhitting als het gebruikt wordt in een warme ruimte tijdens het dansen. Een verschuiving naar thuisgebruik zou kunnen zorgen voor een afname van dit risico. Aan de andere kant is in de periode van 'het nieuwe uitgaan' de mentale gezondheid van veel jongeren onder druk komen te staan, waardoor het risico op psychische klachten bij middelengebruik, zoals angst- en depressieve klachten, groter wordt. Preventie op het gebied van middelen blijft ook in de periode van 'het nieuwe uitgaan' van belang. Het is belangrijk om bij de groep gebruikers alert te zijn op nieuwe en eventuele veranderingen in risico's en daar adequate voorlichting over te geven.

De *nieuwe* mogelijke risico's van middelengebruik in de coronaperiode worden hieronder uiteengezet op basis van de volgende drie thema's: 1) verandering in setting, 2) risico's voor gezondheid gebruiker, 3) risico's die te maken hebben met drugs.

Kader 1: Veranderingen in middelengebruik

In het kader van Het Grote Uitgaansonderzoek (HGU) 2020¹ zijn gegevens verzameld over middelengebruik onder uitgaanders in de leeftijd van 16 tot 35 jaar. De gegevens zijn verzameld tussen 28 april en 19 mei 2020, met een vervolgmeting van 18 september tot 18 oktober 2020. De resultaten van beide metingen worden hieronder beknopt besproken.

Veranderingen in gebruik

Gedurende de coronapandemie is men alcohol, tabak en cannabis blijven gebruiken, maar de gebruikspatronen zijn veranderd: de helft van de alcoholdrinkers zegt minder vaak/veel alcohol te drinken dan dat zij eerst deden. Van de respondenten die in het jaar vóór de coronapandemie cannabis hadden gebruikt, geeft bijna 40% aan vaker cannabis te zijn gaan gebruiken.

Alcohol, ecstasy, amfetamine, ketamine, cocaïne en lachgas werden minder vaak gebruikt in vergelijking met dezelfde periode in 2019. Tabak, 2C-B en paddo's en truffels werden evenveel gebruikt, vergeleken met 2019. Voor al deze middelen is er echter ook een groep gebruikers die meer is gaan gebruiken in dezelfde periode (20-30%). Dit heeft mogelijk te maken met de context waarin deze middelen normaal gesproken gebruikt worden: tabak en middelen met psychedelische eigenschappen zoals 2C-B

en paddo's of truffels staan erom bekend dat ze vrij vaak thuis of buiten in de natuur worden gebruikt, terwijl het gebruik van oppeppende middelen zoals ecstasy en amfetamine vaker gebonden is aan een uitgaanssetting (bijvoorbeeld een club of festival). Het aandeel gebruikers van stimulerende middelen dat aangeeft deze middelen minder vaak te zijn gaan gebruiken tijdens de coronapandemie is dan ook relatief hoog.

Voor de één is het wegvallen van het uitgaansleven dus een reden om vaker middelen te gaan gebruiken of te gaan experimenteren met nieuwe of andere middelen, terwijl het voor de ander juist een reden is om (even) niet of minder te gebruiken.

De belangrijkste redenen voor uitgaanders om *meer of vaker* middelen te gaan gebruiken waren verveling, het vinden van een uitlaatklep, niet uit kunnen gaan en nieuwsgierigheid naar nieuwe ervaringen. Opvallend genoeg was het niet uit kunnen gaan ook één van de belangrijkste redenen om *minder* te gaan gebruiken, net als het minder of niet kunnen zien van vrienden. Daarnaast gaf een deel van de respondenten aan minder drugs te zijn gaan gebruiken uit bescherming of ter verbetering van hun mentale of fysieke gezondheid^[3,4].

¹ Het Grote Uitgaansonderzoek is een onderzoek vanuit het Trimbos-instituut onder uitgaande jongeren en jongvolwassenen (vanaf 16 jaar) die wordt uitgevoerd met als doel een actueel beeld te schetsen van uitgaanspatronen, middelengebruik en de (gezondheids) gevolgen daarvan. Het Grote Uitgaansonderzoek is uitgevoerd in 2013, 2016 en 2020.

1. Risico's die te maken hebben met de veranderde setting

- Regelmatig thuisgebruik kan zorgen voor normalisatie van middelengebruik in de thuissituatie. Normalisatie van thuisgebruik van middelen kan er in de toekomst voor zorgen dat de drempel om thuis te gebruiken lager wordt.
- Bij de (tijdelijke) heropening van kroegen werd voornamelijk alcohol en tabak gebruikt. Daarnaast werd ook in mindere mate een toename in het gebruik van cocaïne gezien.
- Bij illegale en online feesten wordt de drank- en horecawet niet gehandhaafd. Er is geen controle op leeftijd of doorschenken aan deelnemers onder invloed.
- Bij illegale en online feesten is er geen toezicht op de veiligheid van de deelnemers, zoals toegangscontrole, EHBO et cetera. Ook zijn er geen medewerkers aanwezig die getraind zijn in het signaleren van en ingrijpen bij incidenten.

- Er is bij illegale en online feesten geen toegang tot zorgverleners of preventiewerkers die voorlichting kunnen geven op locatie van gebruik.
- Voor (illegale) live bijeenkomsten is het aannemelijk dat het lastiger is om de 1,5 meter maatregel te waarborgen. Er zullen minder visuele aanwijzingen aanwezig zijn die helpen om de 1,5 meter te waarborgen, zoals een beperkt aantal stoelen om een tafeltje en strepen of kruisjes op de grond.

2. Risico's die te maken hebben met de fysieke en mentale gezondheid van de gebruiker

- Middelengebruik verslechtert het functioneren van het immuunsysteem: Het immuunsysteem beschermt het lichaam tegen bacteriën en virussen van buitenaf. Onder andere de huid, slijmvliezen en darmbacteriën zijn onderdeel van dit systeem. Het immuunsysteem is continu aan het werk om slechte cellen, bacteriën en virussen

te bestrijden en op te ruimen^[5]. Het gebruik van alcohol en andere drugs brengt dit systeem op verschillende manieren uit balans. Hierdoor is men mogelijk vatbaarder voor virussen, waaronder het coronavirus^[6-8].

- Middelengebruik zorgt voor een vergrote kans op chronische aandoeningen die het risico op een ernstiger ziekteverloop van COVID-19 verhogen. Er zijn aanwijzingen dat personen met diabetes, longaandoeningen en hart- en vaatziekten vaak zieker worden na besmetting met het coronavirus dan andere mensen. Veel drugs hebben nadelige effecten op precies deze systemen. Chronisch-medische aandoeningen komen daardoor onder bepaalde groepen (bijvoorbeeld kwetsbare of verslaafde) drugsgebruikers vaak voor waardoor zij mogelijk een groter risico lopen om ernstiger ziek te worden na besmetting met het coronavirus^[9-13].
- Gebruikers van alcohol en drugs lopen door het delen van glazen, drugs en gebruiksattributen zoals injectienaalden of snuifbuisjes een groter risico om het coronavirus te verspreiden.
- Alcohol en veel drugs hebben een ontremmende werking, waardoor de coronamaatregelen (zoals het houden van 1,5 meter afstand) mogelijk minder goed nageleefd (kunnen) worden.
- Uitgaanders beoordelen hun gezondheid over het algemeen als goed. Toch blijkt uit de laatste meting van HGU dat ongeveer een derde (29,6%) van de uitgaanders voldoet aan de criteria van "psychisch ongezond" volgens een internationale standaard voor psychische gezondheid (Mental Health Inventory 5)^[4]. Een deel van de uitgaanders, met name de coping gebruikers of coping uitgaanders zijn mogelijk extra kwetsbaar, zeker als er ook nog andere problemen spelen (zoals studiedruk of financiële problemen). Wanneer iemand die drugs gebruikt niet goed in zijn of haar vel zit, neemt het risico op mentale problematiek, zoals depressieve- of angstklachten, of een *bad trip*, toe.
- Het uitgaanscircuit is voor veel jongeren een belangrijke vrijetijdsbesteding. Het uitgaanscircuit is een plek waar zij relaties aangaan en weer uitmaken, vriendschappen sluiten, experimenteren met muziekstijl en kleding, maar ook met alcohol en soms ook drugs. Dat het wegvallen van deze uitlaatklep/ontmoetingsplek gevolgen heeft voor de psychische gezondheid van uitgaanders blijkt ook uit andere cijfers van HGU. Uit beide metingen bleek dat bijna 9 op de 10 uitgaanders (89%) zich soms of vaak geïsoleerd voelden tijdens de coronapandemie. Ongeveer 71% van de respondenten in zowel de eerste als de tweede meting van HGU gaf aan behoefte te hebben aan ondersteuning (zie kader 2)^[3,4].

Kader 2: uitgaanders hebben behoefte aan meer ondersteuning

Van de respondenten die aangaven behoefte te hebben aan ondersteuning had men dit het vaakst met betrekking tot de sociale contacten (38,9%). Een kwart van de respondenten had behoefte bij het aanbrengen van een dagstructuur (24,3%). Verder was er ook regelmatig behoefte aan ondersteuning bij omgaan met stress (22,8%), negatieve stemming (22,7%) en in mindere mate angst (13,4%). Een zesde van de respondenten had ook behoefte aan ondersteuning bij slapen (15,9%). De mate waarin uitgaanders behoefte hebben aan ondersteuning in het aanbrengen van een dagstructuur en dagactiviteiten was tijdens de tweede meting van HGU lager dan gedurende de lockdown eerder dit jaar (toen respectievelijk 42,0% en 34,2%^[3]). De behoeftes die te maken hebben met ondersteuning in het omgaan met stress of angst zijn echter gelijk gebleven. De behoefte aan ondersteuning t.b.v. sociaal contact was gedurende beide metingen de grootste categorie^[3,4].

3. Risico's die te maken hebben met kenmerken en gebruikswijze van drugs

- Het gebruik van drugs waarvan de samenstelling onbekend is kan extra risicovol zijn. Door de coronamaatregelen zijn ook de drugstestservices tijdelijk gesloten geweest of konden gebruikers hun middelen alleen op afspraak laten testen. Dit kan de drempel hebben verhoogd om drugs te laten testen. Het merendeel (79,6%) van de respondenten in HGU die in het verleden wel eens gebruik hadden gemaakt van de drugstestservices gaf aan dat de sluiting van de testservice in de eerste lockdown geen invloed had op zijn of haar gebruik^[3].
- Tijdens de lockdowns werd de (internationale) handel, het vliegverkeer en een groot deel van het openbare leven in meer of mindere mate beperkt. Dit had gevolgen kunnen hebben voor de beschikbaarheid, kwaliteit en prijs van drugs^[14-16]. Echter, uit Nederlands onderzoek blijkt dat de prijs, kwaliteit en de verkrijgbaarheid van de meest gangbare (illegale) drugs in Nederland niet of nauwelijks zijn veranderd door de coronamaatregelen (HGU, Harm Reduction Network, Drugs Informatie en Monitoring Systeem, Stichting Mainline en de Belangenvereniging Drugsgebruikers MDHG).

2 Tips en handvatten voor professionals

Voor preventieprofessionals

De uitdaging voor preventieprofessionals tijdens het 'nieuwe uitgaan' is om in contact te komen en blijven met drugsgebruikers die het gebruik van de traditionele uitgaansetting naar andere settingen verplaatst hebben. Ondanks dat de doelgroep minder zichtbaar is, is het voor preventieprofessionals belangrijk om preventie-activiteiten te kunnen blijven uitvoeren. Om zo mogelijke (zorg)behoeften te signaleren en waar nodig personen door te verwijzen. De volgende tips kunnen hierbij helpen.

- Informeer de doelgroep over de nieuwe mogelijke risico's daar waar van toepassing. Zorg dat je (online) informatiekanalen up to date zijn met informatie over veranderende risico's van middelengebruik tijdens het 'nieuwe uitgaan'. Het Trimbos-instituut ontwikkelde een aantal aandachtspunten voor jongeren die in coronatijd drugs willen gebruiken. De punten zijn bedoeld om de risico's van alcohol- en drugsgebruik in coronatijd zo veel mogelijk te beperken. Deze zijn terug te vinden op [drugsenuitgaan.nl](https://www.drugsenuitgaan.nl).
- Je kunt als preventieprofessional gebruik maken van sociale media om laagdrempelig contact op te nemen met een jongere (of een groepje) wanneer je bijvoorbeeld berichten over drugsgebruik voorbij ziet komen. Daarnaast kan social media ingezet worden om jongeren in beeld te houden. Het verspreiden van algemene 'waarschuwendende' berichten over drugs via sociale media is niet voldoende en mogelijk ook niet effectief in het verminderen van drugsgebruik. Het geven van voorlichting aan jongeren over een middel die zij nog niet gebruiken kan ook tegengestelde effecten hebben, doordat ze er bijvoorbeeld nieuwsgierig naar worden.
- Moedig mensen aan om ook in deze periode hun drugs te laten testen wanneer ze van plan zijn drugs te gaan gebruiken. De testservices zijn weer (op afspraak) open. Kijk op [drugs-test.nl](https://www.drugs-test.nl) voor de meest actuele informatie.
- De beperking in uitgaansmogelijkheden creëert een momentum om aan preventie-doelen te werken die inzetten op minderen en/of stoppen. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat een deel van de uitgaanders de behoefte heeft om hun middelengebruik te minderen en/of te stoppen. Voor gebruikers is het lastig om een moment te kiezen om daar daadwerkelijk mee aan de slag te gaan. De huidige omstandigheden kunnen een goed moment zijn om hiermee te beginnen.
- Probeer indien mogelijk outreachend te werken. Probeer uitgaanders in de settingen van het 'nieuwe uitgaan' op te zoeken en contact met ze te leggen.

- Probeer daarnaast extra in te zetten op de (sociale) omgeving van cliënten zoals ouders, vrienden, werk en school. Door de coronapandemie is een deel van de middelengebruikers minder goed bereikbaar, bijvoorbeeld doordat ze niet op de uitgaanslocatie aangesproken kunnen worden. Het kan daarom handig zijn om intermediaire doelgroepen in de omgeving van de gebruiker te versterken en deze te voorzien van informatie. Zie ook kader 3.

Kader 3: Ouders als intermediair

Ouders hebben meer invloed op het middelengebruik van hun kind dan ze zelf vaak denken, ook wanneer dit kind volwassen is en niet meer thuis woont. Ouders met kinderen die nog thuis wonen kunnen regels stellen, drugsgebruik en de gevolgen ervan bespreken en toezicht houden^[17]. Ouders van oudere kinderen, die niet meer thuis wonen, kunnen nog steeds een sociale norm stellen als het gaat om gebruik van alcohol en drugs en met hun kind in gesprek blijven over gebruik van deze middelen. Als preventieprofessional kun je ouders wijzen op de verschillende manieren van ondersteuning die er (online) aan ouders geboden worden:

- Verschillende websites bieden ouders informatie over het stellen van regels en het bespreken van drugsgebruik met hun kinderen, zoals [helderopvoeden.nl](https://www.helderopvoeden.nl) en [drugsinfo.nl](https://www.drugsinfo.nl) met de pagina [Je kind en drugs](#).
- Het Trimbos-instituut heeft verschillende materialen ontwikkeld om ouders en docenten te ondersteunen, waaronder een filmpje over [lachgas](#) en een filmpje over het [herkennen van signalen](#) van drugsgebruik.
- Het CJG¹ biedt [online basisinformatie](#) aan ouders en jongeren over drugs(gebruik) en het bespreken hiervan.
- De [Facebook](#) en [Instagram](#) pagina's van Opvoeding & Uitgaan bieden ouders opvoedingstips over allerlei aan uitgaan gerelateerde vraagstukken, waaronder gebruik van drugs.
- De [drugsinfolijn](#) (0900-1995, €0,10/min) is ook bedoeld voor ouders met vragen over (omgaan met) het drugsgebruik van hun (volwassen) kind.

1 Centrum voor Jeugd en Gezin.

- Ontplooi in samenwerking met sociale wijkteams en jongerenwerk preventie-activiteiten die erop gericht zijn om verveling tegen te gaan en sociale verbinding te bevorderen. Dit is extra belangrijk voor personen die risico lopen op (probleem) gebruik. Voorbeelden zijn het opzetten van spel en sportcompetities in de wijk, wandel- en speurtochten en online activiteiten. Houd hierbij wel de coronamaatregelen die op dat moment gelden in acht.
- Besteed aandacht aan – en wees bedacht op – een toename in middelengebruik als gevolg van verslechtering van mentale gezondheid (of vice versa). Uit onderzoek blijkt dat verslechtering van de mentale gezondheid zowel een risico kan zijn om meer middelen te gebruiken alsook een aanleiding kan zijn om te minderen^[18]. Daarnaast kan (te veel) drugsgebruik ook een aanwijzing zijn op onderliggende mentale problematiek. Probeer aandacht voor deze relatie te hebben.
- Probeer de hulpbehoefte van uitgaande jongeren in kaart te brengen door expliciet verschillende mogelijke behoeftes uit te vragen (zie ook kader 2). Denk hierbij ook aan zorgbehoeftes die niet direct aan middelengebruik gelieerd (lijken) te zijn. Zorg dat er informatie is over het lokale zorgaanbod, zodat er eventueel kan worden verwezen naar collega's in andere functies.
- Wijs uitgaande jongeren op het aanbod van online zelfhulptools. Online zelfhulptools kunnen belangrijke handvatten geven ter (tijdelijke) vervanging van het face-to-face contact tussen cliënten en professionals. Ook kunnen zelfhulptools de drempel voor het zoeken naar hulp verlagen, voor personen die (nog) niet in behandeling zijn bij een professional. Online tools kunnen helpen bij het minderen of stoppen met gebruik van alcohol, tabak of drugs. Daarnaast kunnen ze ondersteuning bieden voor de mentale gezondheid.

Kader 4: Verschillende instellingen voor verslavingszorg en het Trimbos-instituut bieden online zelfhulp en behandelprogramma's aan:

- [Jellinek](#)
- [Brijder](#)
- [Tactus](#)
- [Antes](#)
- [minderdrinken.nl](#)
- [mentaalvitaal.nl](#)
- [wijzijnMIND](#)
- [Samen Nuchter](#)
- [Maxx app](#)
- [StopStone](#)

3 Toekomst

Ten tijde van schrijven van deze factsheet (januari 2021) is een landelijk vaccinatieprogramma begonnen. Er wordt weer nagedacht over een periode zonder het virus waarin we ons vrij kunnen bewegen en de maatregelen niet meer van toepassing zijn.

Hoe de komende periode eruit gaat zien is koffiedik kijken, maar er wordt rekening gehouden met verschillende scenario's. Deze variëren van het op korte termijn uitbreken van een uitbundige periode na vaccinatie (zie ook kader 5; de risico's van postpandemische euforie) tot een periode van maatregelen waarin de opstart van de samenleving en het uitgaansleven nog lang op zich laten wachten^[19].

Wat vaststaat is dat er uiteindelijk een periode komt waarin het uitgaansleven langzaam weer zal opstarten. Momenteel wordt er achter de schermen al door verschillende gezondheids- en veiligheidsinstanties en in de horeca- en evenementenbranche hard gewerkt aan protocollen om een opstart van de horeca en het uitgaansleven in de toekomst zo veilig mogelijk te laten lopen. Een overzicht van deze protocollen is te vinden op [Protocollen - Alliantie van Evenementenbouwers](#). De huidige protocollen zijn levende documenten en worden dus regelmatig aangepast aan nieuwe inzichten en voorschriften vanuit de overheid en het RIVM.

Meer lezen en ontwikkelingen volgen?

- In de factsheets [De impact van COVID-19 en de coronamaatregelen op alcohol-, tabak-, en drugsgebruik onder uitgaanders](#) en [Uitgaansgedrag en middelengebruik tijdens de coronapandemie van maart tot september 2020](#) worden de resultaten van Het Grote Uitgaansonderzoek verder uiteengezet.
- In de aanpak [dronkenschap en doorschenken](#) staan handvatten voor het herkennen van dronkenschap en hoe hierop te handelen. Horecaondernemers kunnen ook hun (bar) personeel aanmoedigen om de [e-learning verantwoord alcohol verstrekken](#) te volgen, waardoor het bewustzijn van het belang van schenkebeleid vergroot wordt en kennis opgefrist.
- De KHN heeft in samenwerking met MKB Nederland en VNO-NCW een [tool](#) ontwikkeld met maatregelen voor het slim en veilig openen van de horeca. Het uitgangspunt hiervan is dat er voor elk type horecabedrijf een passend plan ligt waarmee het met zo snel mogelijk en met zo min mogelijk restricties kan opengaan. De tool wordt momenteel onder 25 horecabedrijven van

Kader 5: De risico's van postpandemische euforie

Tijdens de coronapandemie is er een enorme opgekropte vraag naar sociale interacties ontstaan en heeft men over het algemeen geld gespaard. Volgens Nicholas Christakis – arts en socioloog aan Yale University – is dit een recept voor een tweede 'roaring twenties', een fase van postpandemische euforie^[20].

Na maanden van maatregelen en beperkingen heeft men behoefte aan een feestje om alle zorgen even te vergeten. In de fase ná de coronapandemie, waarbij de horeca weer opent, dient hier rekening mee gehouden te worden. Bij recreatieve gebruikers die gedurende de coronapandemie niet of nauwelijks gebruikt hebben, is de tolerantie die zij mogelijk hadden opgebouwd voor een middel verdwenen. Bij heropening van de horeca bestaat de kans dat er een toename is van het aantal incidenten dat plaatsvindt door een verkeerde of te hoge dosering. Daarnaast kan het ook zo zijn dat deze groep vergeten is hoe het is om uitgaan met middelengebruik en slaapdeprivatie te combineren, wat ook de kans op incidenten zou kunnen vergroten.

verschillende segmenten getest, en waar nodig nog aangepast.

- Het CCV heeft voor (strategische) toezicht-houders, boa's en horecaondernemers informatie en tips verzameld om de heropening zo soepel mogelijk te kunnen laten verlopen.
- Voor meer overwegingen bij de heropening van het nachtleven, zie ook het rapport: [A rapid assessment of re-opening nightlife whilst containing COVID-19 and preventing violence](#).
- Meer informatie over signaleren van middelengebruik in het voortgezet (speciaal) onderwijs en het hoger onderwijs is te vinden op [Helder op School](#).

Kader 6: meepraten over de toekomst van drugsgebruik post-corona?

Ook het Trimbos-instituut volgt deze ontwikkelingen en wil hierover graag met professionals in gesprek komen. Heeft u interesse om mee te praten/mee te denken? Mail dan naar: bbilderbeek@trimbos.nl. Ook blijven we u graag op de hoogte houden van ontwikkelingen via onze nieuwsbrief voor preventieprofessionals. Mail naar bbilderbeek@trimbos.nl om u aan te melden voor de emaillijst.

Bronnen

- [1] Rijksoverheid (12-01-2021). Nederlandse aanpak en maatregelen tegen het coronavirus. Geraadpleegd van <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-covid-19/algemene-coronaregels>
- [2] Rijksoverheid (12-01-2021). Het coronavirus en de horeca en evenementen. Geraadpleegd van <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-covid-19/cultuur-uitgaan-en-sport/horeca-en-evenementen>
- [3] van Miltenburg, C., van Laar, M., & van Beek, R. (2020). *Factsheet: De impact van COVID-19 en de coronamaatregelen op alcohol-, tabak- en drugsgebruik onder uitgaanders*. Utrecht: Trimbos-instituut. Geraadpleegd van <https://www.trimbos.nl/docs/82814838-7204-453a-b1d4-79d86e8d1b7a.pdf>
- [4] van Beek, R.J.J., van Miltenburg, C.J.A., Blankers, M., & van Laar, M.W. (2021). *Factsheet: Uitgaansgedrag en middelengebruik tijdens de coronapandemie van maart tot september 2020*. Utrecht: Trimbos-instituut.
- [5] Expertisecentrum Alcohol. (z.j.). Het immuunsysteem. Geraadpleegd van <https://expertisecentrumalcohol.trimbos.nl/items/details/het-immuunsysteem>
- [6] Expertisecentrum Alcohol. (z.j.). Binge drinken en de vatbaarheid voor infecties. Geraadpleegd van <https://expertisecentrumalcohol.trimbos.nl/items/details/binge-drinken-en-de-vatbaarheid-voor-infecties>
- [7] Szabo, G., & Saha, B. (2015). Alcohol's effect on host defense. *Alcohol Research: Current Reviews*, 37, 159-170. Geraadpleegd van <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4590613/>
- [8] Nelson, S., Zhang, P., Bagby, G. J., Happel, K. I., & Raasch, C. E. (2008). Alcohol abuse, immunosuppression, and pulmonary infection. *Current Drug Abuse Reviews*, 1, 56-67. doi: 10.2174/1874473710801010056
- [9] CDC. (2020). Covid-19 questions and answers: For people who use drugs or have substance use disorder. Geraadpleegd van <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/need-extra-precautions/other-at-risk-populations/people-who-use-drugs/QA.html>
- [10] Boyle, N.T., & Connor, T.J. Methylendioxyamfetamine ('Ecstasy')-induced immunosuppression: a cause for concern? *British Journal of Pharmacology*, 161(1), 17-32. doi: 10.1111/j.1476-5381.2010.00722.x
- [11] Brake, S.J., Barnsley, K., Lu, W., McAlinden, K.D., Eapen, M.S., & Sohail, S.S. (2020). Smoking Upregulates Angiotensin-Converting Enzyme-2 Receptor: A Potential Adhesion Site for Novel Coronavirus SARS-CoV-2 (Covid-19). *Journal of Clinical Medicine*, 9, 841-847 doi: 10.3390/jcm9030841.
- [12] Chen, Y.H., Wu, K.L., Tsai, M.T., Chien, W.H., Chen, M.L., & Wang, Y. (2017). Methadone enhances human influenza A virus replication. *Addiction Biology*, 22, 257-271. doi: 10.1111/adb.12305.
- [13] Papageorgiou, M., Raza, A., Fraser, S., Nurgali, K., Apostolopoulos, V. (2019). Methamphetamine and its immune-modulating effects. *Maturitas*, 121, 13-21. doi: 10.1016/j.maturitas.2018.12.003
- [14] EMCDDA, Europol (2020). *EU Drug Markets: Impact of COVID-19*. Geraadpleegd van https://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/13097/EU-Drug-Markets_Covid19-impact_final.pdf
- [15] Chiappini, S., Guirguis, A., John, A., Corkery, J. M., & Schifano, F. (2020). COVID-19: the hidden impact on mental health and drug addiction. *Frontiers in Psychiatry*, 11, 767. doi: 10.3389/fpsy.2020.00767
- [16] CCSA. (2020). Impacts of the COVID-10 pandemic on people who use substances: What we heard. Geraadpleegd van <https://www.ccsa.ca/sites/default/files/2020-07/CCSA-COVID-19-Impacts-on-People-Who-Use-Substances-Report-2020-en.pdf>
- [17] Loketgezondleven.nl. (z.j.). Ouders en opvoeders. Geraadpleegd van <https://www.loketgezondleven.nl/gezondheidsthema/drugs/integrale-aanpak/pijler-voorlichting-en-educatie/ouders-en-opvoeders>
- [18] Trimbos-instituut. (2020). Invloed van het nieuwe coronavirus op drugsgebruik. Geraadpleegd van <https://www.trimbos.nl/kennis/corona/drugs-en-corona/corona-en-middelengebruik>
- [19] Event safety institute (19-11-2020). Heroriëntatie op veiligheid evenementen nodig in 2021. Geraadpleegd van: <https://www.eventsafetyinstitute.nl/nieuws/herorientatie-op-veiligheid-evenementen-nodig-in-2021/>
- [20] van Noort, W. (30-12-2020). Barsten straks de nieuwe 'roaring twenties' los? *NRC*. Geraadpleegd van <https://www.nrc.nl/nieuws/2020/12/30/barsten-straks-de-nieuwe-roaring-twenties-los-a4025678>

Colofon

Trimbos-instituut
Postbus 725
3500 AS Utrecht
T: 030 – 297 11 00

Financiering

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport (VWS).

Auteurs

Britt Bilderbeek, Desirée Spronk

Met medewerking van

Martha de Jonge, Neeltje Vogels,
Aukje Sannen, Marloes van Goor,
Margriet van Laar en Ruben van Beek

Vormgeving

Canon Nederland N.V.

Foto's

Adobe Stock
Gettyimages

Bestelinformatie

Deze factsheet is gratis te downloaden
via www.trimbos.nl.

Artikelnummer: AF1869

Copyrights Trimbos-instituut

Alle rechten voorbehouden. Niets uit
deze uitgave mag worden verveelvoudigd
of openbaar gemaakt, in enige vorm
op enige wijze, zonder voorafgaande
toestemming van het Trimbos-instituut.